

25. 1. 2014

VÝROČNÍ ZPRÁVA O ČINNOSTI PORADNY ZA ROK 2013

Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy ve Vyškově je registrovanou sociální službou odborného sociálního poradenství se zaměřením na manželské a rodinné poradenství. Současně se poradna věnuje prorodinným aktivitám, prevenci psychosociální patologie a výkonu sociálně-právní ochrany dětí v rozsahu daném v pověření Krajského úřadu JMK.

Posláním Poradny pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy je poskytovat odbornou pomoc a poradenství lidem, kteří se ocitli v nepříznivé sociální situaci - v psychické či sociální tísní. Poradna svou činností přispívá k utváření příznivých rodinných, partnerských a mezilidských vztahů, napomáhá rozpoznat a odstranit příčiny poškození těchto vazeb a podporuje opětovné optimální zapojení člověka do rodinného a občanského života. Individuální potřeby, vlastní vůle klientů a jejich práva jsou vždy plně respektována.

Cílem služeb, které Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy poskytuje, je podpořit člověka, který se ocitl v nepříznivé sociální situaci, v procesu začlenění nebo znovuzачlenění do přirozeného sociálního prostředí a běžného způsobu života, rozvíjet vlastní potenciál a schopnosti člověka, motivovat k samostatnému řešení problémů. Cílem poradny je umožnit lidem v nepříznivé sociální situaci prostřednictvím nabízených služeb zachovat stabilitu běžného osobního, partnerského a rodinného života s využitím vlastních možností, úsilí a běžných zdrojů ve společnosti. Konečným cílem je posílit člověka natolik, aby služby poradny přestal potřebovat, nebo aby je využíval jen v nezbytně nutném rozsahu. Poskytované služby směřují k tomu, aby manželství, rodina i jednotlivec plnili optimálně svou funkci ve smyslu zásad Zákona o rodině a také svou funkci v občanském životě.

Odborné sociální poradenství (poradenství v oblastech psychologie a sociální systémy¹) je poskytováno zaměstnanci Poradny pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy osobám, které se ocitly v nepříznivé sociální situaci a jsou ohroženy sociálním vyloučením² v souvislosti s rodinnou, manželskou, partnerskou nebo jinou osobní problematikou týkající se tématu mezilidských vztahů. Klient může služeb poradny využít, pokud takovou situaci osobně prožívá jako zátěžovou, nepříznivou či ohrožující, a pokud ji není možné přechodně řešit vlastními silami. Klientem poradny se stává člověk, který projeví svůj zájem o odborné služby poradny a ústně se s odborným pracovníkem dohodne na spolupráci.

¹ Poradenství v sociálních systémech poskytuje Mgr. Renata Musilová, která získala osvědčení o zvláštní odborné způsobilosti pro výkon činnosti na úseku sociální péče a sociální pracovnice Mgr. Alena Švecová.

² V souladu s § 4 zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách v platném znění.

Základním principem je posilování osobních kompetencí, potenciálu, schopností a dovedností klienta tak, aby služby poradny přestal potřebovat a využívat, nemusel vyhledávat poradnu opakovaně se stejným problémem, byl motivován a schopen řešit problém samostatně. **Zásady práce v poradně jsou:** respekt individuality každého klienta, záruka mlčenlivosti, diskrétnosti a ochrana sdělených informací ze strany poradny, respekt zásady dobrovolnosti ze strany klienta, poskytování služby nediskriminační formou, preventivní působení na omezení rizika vzniku závislosti na službě, srozumitelnost a přehlednost s ohledem na komunikační schopnosti klienta a bezplatnost služby.

Kriteriem hodnocení dosahování stanovených cílů je rozsah a obsah odborné práce, kterou odvedli zaměstnanci poradny. Rozsah odvedené práce je měřen počtem vykázaných konzultací³, počtem řešených případů⁴ a realizací dalších konkrétních projektů.

Odborné sociální poradenství – manželské a rodinné poradenství

Jedná se o hlavní projekt Poradny pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy ve Vyškově. Manželské a rodinné poradenství je v poradně poskytováno od založení této instituce v roce 1979. Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy má ve Vyškově tradici a dobré renomé jak v odborných kruzích, tak mezi obyvateli okresu Vyškov. V roce 2013 se v poradně pracovalo se **408 případy**. 216 případů bylo v roce 2013 evidováno jako nových, ostatní byly převedeny z minulého roku. Každý případ v poradenském systému má evidenční číslo, pod kterým se skrývá jeden člověk, pár nebo celá širší rodinná jednotka (tj. jako případ může být evidován jeden konkrétní klient či celý rodinný systém – rodiče, děti a další členové rodiny).

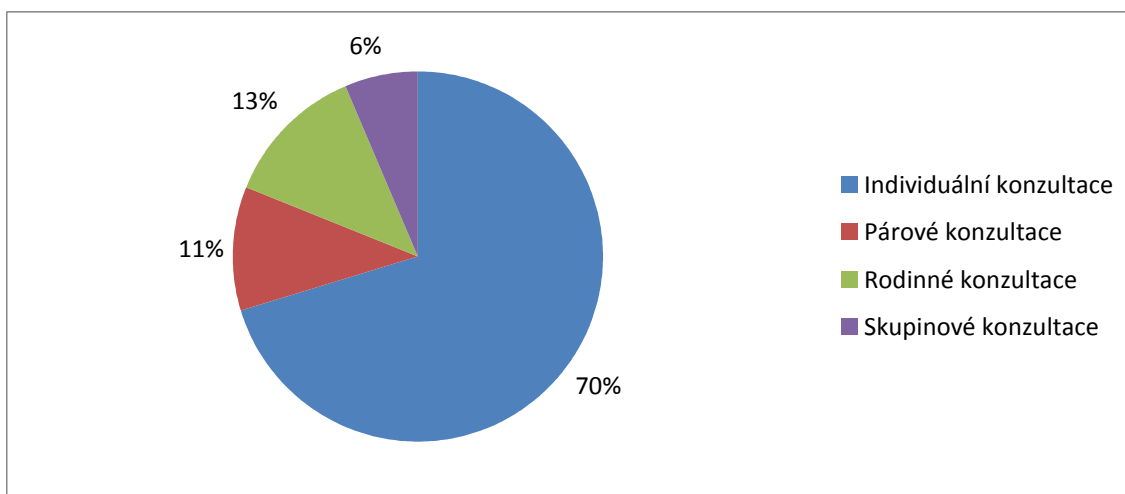
Celkový počet klientů (účastníků konzultací) je 707. V roce 2013 bylo poskytnuto **2393 konzultací** (3689 intervencí⁵).

Podle typu poskytnutých konzultací je rozdělujeme na individuální, párové, rodinné a skupinové. Celkově bylo v loňském roce poskytnuto **259 dyadických konzultací** a **304 rodinných konzultací**, zbytek tvoří individuální a skupinové konzultace.

³ Konzultace je odborná intervence ve prospěch klienta či případu v trvání 0,5 – 1 hod dle povahy řešené problematiky a zvoleného typu intervence a způsobu práce. Zápis o každé vykázané konzultaci je uveden v konkrétní spisové dokumentaci daného případu. Vše je uloženo v archivu poradny, kam mají přístup pouze odborní pracovníci poradny.

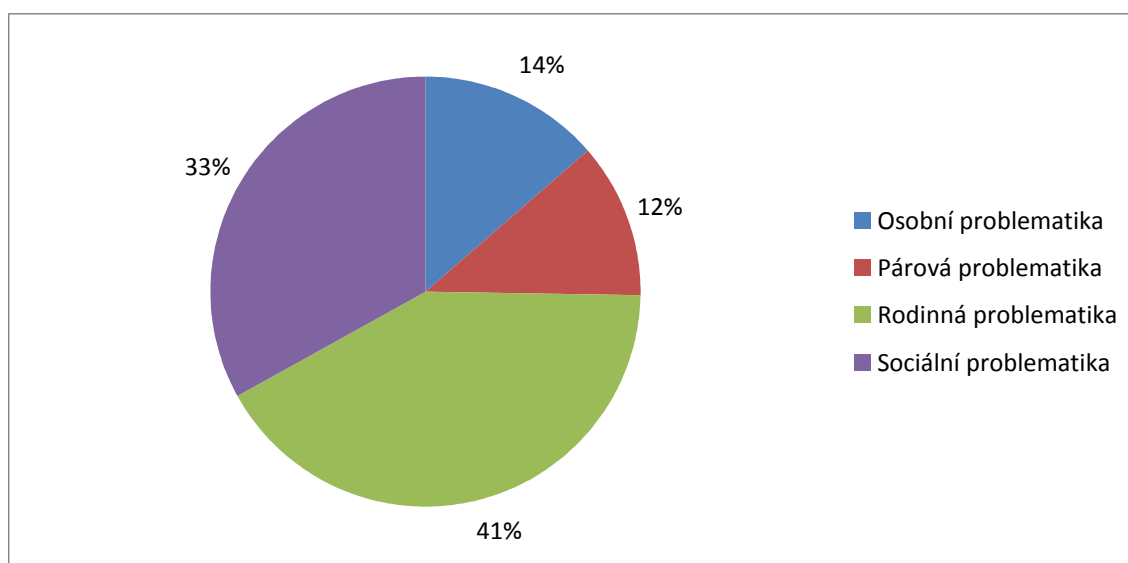
⁴ Každý případ má v poradenském systému evidenční číslo, pod kterým se skrývá jeden člověk, pár nebo celá širší rodinná jednotka.

⁵ Ve statistických výkazech má MPSV ČR zavedený termín INTERVENCE, čímž se rozumí jednání s klientem či ve prospěch klienta v časovém rozsahu 0,5 hod.

Obsahem každé konzultace může být rozdílná problematika, která se odvíjí od toho, co si klienti přejí s poradcem řešit. Při posuzování problému vycházíme ze zakázky klienta. Během poradenského procesu může dojít ke změně zakázky, a tím pádem i ke změně řešené problematiky. Pracovně máme problematiku rozdělenou na čtyři oblasti: individuální (osobní), kde práce s klientem probíhá pouze v rámci jeho intra či interpersonální roviny. Druhá oblast problematiky se týká vztahových záležitosti, pracovně nazvané párová problematika (odcizení mezi partnery, nevěra, chronické krize apod.). Jako třetí oblast evidujeme rodinnou problematiku, což znamená, že hlavním důrazem práce je rodinné soužití, vztahy v rodině – problémy ve vztazích mezi rodiči a dětmi, výchova, problematika dospívajících, rozvodová a porozvodová problematika, která se týká dětí. Poslední část shrnujeme do oblasti sociální problematika. Specifika práce v této problematice je spolupráce s dalšími institucemi či orgány a to vzhledem k jejich širšímu společenskému významu (např. náhradní rodinná péče) nebo vzhledem k jejich závažnosti (např. případy týraných dětí a jiné sociální patologie).

Z níže uvedeného grafu je patrné, že převažující oblastí, které se v poradně věnujeme, je sociální a rodinná problematika.

Prorodinné (preventivní) aktivity

Vedle hlavní činnosti poradny, což je poskytování manželského a rodinného poradenství dle zákona o sociálních službách, realizovala poradna v roce 2013 také další **projekty, které jsou nad rámec běžné činnosti**, ale v souladu s vymezeným posláním poradny. Jednalo se o prorodinné aktivity, projekty zaměřené na sociálně-právní ochranu dětí, preventivní působení a programy dalšího vzdělávání. Realizace dalších činností poradny vychází z odborných kompetencí poradců, odborného potenciálu a z pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí vydaného Krajským úřadem Jihomoravského kraje. V rámci prorodinných aktivit pracovala poradna na těchto projektech:

- 1) Psychologické služby v rámci sociálně-právní ochrany dětí
- 2) Psychologická podpora pro rodiny
- 3) Dohody o výkonu pěstounské péče

1) Psychologické služby v rámci sociálně-právní ochrany dětí

Základním hlediskem a vodítkem při tvorbě projektu jsou ustanovení Úmluvy o právech dítěte, jíž je ČR vázána od svého vzniku, projekt sleduje zvláště naplnění práva nezletilých na péči rodičů (čl. 7, odst. 1) a na kontakt s oběma rodiči (čl. 9, odst. 3). Oba rodiče mají dle Úmluvy společnou odpovědnost za výchovu a vývoj dětí (čl. 18, odst. 1) a rodičovská zodpovědnost je připisována oběma rodičům také Zákonem o rodině č. 94/1963 Sb. (§ 34 odst. 1). Podle Zákonu o sociálně-právní ochraně dětí č. 359/1999 Sb. je zájem a blaho dítěte předním hlediskem sociálně-právní ochrany (§ 5). Nejlepší zájem dítěte, tak jak je zmiňován ve výše uvedených právních normách, vychází z aktuálních poznatků vývojové psychologie. Sleduje naplňování vývojových úkolů, formování identity dítěte a kvalitu emočních vazeb s rodiči jako nutných podmínek pro zdravý psychický vývoj dítěte.

Hlavní myšlenkou a přínosem celého projektu je zachování vazeb, popř. nové navázání vztahů rodičů a dětí v rodinách, kde byly děti a rodiče od sebe odloučeny, ať už v důsledku rozvodu manželství, rozpadu partnerského vztahu nesezdaných rodičů nebo odebrání dětí a jejich svěřením do náhradní rodinné péče. Činnost odborníků směřuje k dosažení co nejvýhodnějšího uspořádání vztahů pro nezletilé děti jak z hlediska jejich aktuálních vývojových potřeb, tak vzhledem k jejich perspektivě. Projekt "Psychologické služby v rámci sociálně-právní ochrany dětí" zahrnuje komplex činností, které nespádají do běžné činnosti Poradny pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy, ale které ze spolupráce s OSPOD vidíme jako nezbytné a potřebné v případech rodin z agendy OSPOD. Rodiny s přetrvávajícími problémy, rodiny resistantní na intervence ze strany různých odborníků komplikují a v zásadě znemožňují zdravý vývoj nezletilých vyrůstajících v takovém prostředí. Angažovanost různých odborníků se setkává často s opozičním postojem členů rodiny, dobře míněné odborné intervence se většinou mívají účinkem. Posunu v případech těchto rodin nelze dosáhnout pouhým využitím odborného sociálního poradenství (registrovaná služba poradny), je třeba sáhnout k dalším nástrojům. Ty byly sdruženy v tomto projektu:

- 1) mediace a mediační působení v rozvodových a porozvodových případech, sepisování mimosoudních dohod ohledně péče o dítě, výchovného prostředí a výživného
- 2) asistence odborného pracovníka poradny při kontaktu dítěte s rodičem po rozpadu manželského či partnerského vztahu rodičů a asistované předávání dětí, asistence při kontaktu dítěte v náhradní rodinné péči (dále NRP) s biologickými rodiči, popř. dalšími příbuznými
- 3) případové konference a multidisciplinární přístup k řešení případů OSPOD

4) skupinová supervize a odborná podpora sociálních pracovníků OSPOD formou kazuistických seminářů

5) systematická podpora a doprovodná péče pro náhradní rodiny (pěstounská péče, péče jiné fyzické osoby než rodiče, osvojitelské rodiny, poručníci, doplněné rekonstruované rodiny), pro rodiny s nezletilými dětmi, ohroženými předrozvodovou, rozvodovou nebo porozvodovou situací rodičů a pro rodiny s chybějícím rodičem, výchovné poradenství pro takto specifické rodiny.

Rodiny zařazené do projektu se vyznačovaly vysokou mírou konfliktnosti a emoční zátěží, pracovníci tak při práci s nimi těžili nejen ze své odborné kvalifikace, ale také z dlouholetých zkušeností a dovedností získaných při poradenském kontaktu. Celkově v rámci tohoto projektu bylo poskytnuto **1439 konzultací**. Bylo vypracováno **46 mimosoudních dohod**, proběhlo **59 asistovaných kontaktů**, realizovalo se **7 případových konferencí**. Jako každý rok počínaje rokem 2004 se konaly čtyři kazuistické semináře pro sociální pracovníky OSPOD (jednou za čtvrt roku, vždy čtyři vyučovací hodiny). V rámci systematické podpory a doprovodné péče ve spolupráci s OSPOD pracovala poradna s **170 případy** (rodiny s nezletilými dětmi, ohroženými předrozvodovou, rozvodovou a porozvodovou situací rodičů, náhradní rodiny) v tomto rámci bylo poskytnuto **1311 konzultací**.

Projekt byl podpořen Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR, odborem Rodina a ochrana práv dětí, Městem Vyškov a Městem Slavkov u Brna.

2) Psychologická podpora pro rodiny

V roce 2013 realizovala Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy ve Vyškově již tradiční rodičovské kluby. Preventivně zacílený projekt spočívá v setkání široké veřejnosti s odbornými pracovníky poradny a zaměřuje se na praktické aspekty a otázky týkající se výchovy dětí různého věku i charakteru.

Projekt běžel v cyklu jarních a podzimních klubů. Propagace probíhala různými cestami. Medializace projektu probíhala jako každoročně opakovanou inzercí pozvánky ve Vyškovském zpravodaji, a to vždy před zahájením jarního a podzimního cyklu. Nabídka byla také inzerována na webových stránkách poradny. Cíleně oslovení byli i vytipovaní klienti poradny, u nichž považoval odborný pracovník účast na skupinové aktivitě preventivního zaměření jako vhodnou. Skrze e-mail byly plánované kluby avizovány také příslušným orgánům sociálně-právní ochrany dětí, jejich pracovníci mohli informace o projektu dále předávat vytipovaným klientům, které by mohla tato nabídka oslovit a být jim ku prospěchu.

Celkem bylo realizováno 12 setkání, která probíhala v úterý v podvečer, v době od 16:00 do 17:30. Na jaře se jednalo o setkání s frekvencí 1x měsíčně, a to v dubnu, květnu a červnu 2013. Na podzim probíhaly kluby jednou týdně v měsících září a říjen 2013. Rodičovských klubů se účastnilo celkem 70 osob, přičemž dominovaly ženy - velké zastoupení měly ty na rodičovské dovolené. Konečný počet lidí, kteří byli projektem ovlivněni, však předpokládáme mnohem vyšší, a to z důvodu multiplikačního efektu (vliv účastníků na ostatní členy rodiny). Většina klubů proběhla na půdě Poradny pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy ve Vyškově. Tři setkání se konala v prostorách Mateřského centra Ivanovický rarášek v Ivanovicích na Hané. Touto flexibilní změnou místa konání jsme reagovali na opakovaný zájem tamních obyvatel, pro které je obtížné přijet na setkání do Vyškova. Místo konání projektu jsme připraveni dle poptávky měnit i v budoucnu.

Celý projekt je koncipován a zaměřen na otázky výchovy a rodičovství, a to s ohledem na narůstající počet výchovných problémů v naší společnosti. Obsah jednotlivých klubů přitom vycházel z očekávání přítomných a tvořil se na základě aktuálních témat, která účastníci přinášeli. Již v minulých letech se toto nastavení, které umožňuje flexibilně reagovat

na potřeby veřejnosti, osvědčilo. Skupinový charakter setkávání otevírá prostor pro sdílení zkušeností, kluby měly nejčastěji podobu živé diskuze zúčastněných nad různými oblastmi společného života s dětmi. Přítomný odborník vždy prezentoval odborný pohled na dané téma a zároveň působil jako facilitátor diskuze, kterou v případě potřeby korigoval. Vzhledem k novele zákona o sociálně-právní ochraně dětí se v uplynulém roce účastnili setkávání ve větší míře také náhradní rodiče. Kromě tradičních témat společných všem rodičům bez výjimky se tak otevřel prostor pro nová témata, jako jsou např. dilemata náhradní rodinné výchovy.

Hodnocení přínosu klubů probíhalo na závěr každého setkání ústně nebo vyplněním zpětnovazebních dotazníků. Účastníci uvedli, že získali řadu zajímavých postřehů a informací k výchově, cenili si konkrétnosti rad. Setkávání byla hodnocena jako inspirativní ve smyslu hledání řešení různých problémových situací ve výchově. Vzhledem k tomu, že se klubů účastnilo oproti minulým ročníkům také více náhradních rodičů a pěstounů, diskutovaná témata se tím mírně rozšířila. Setkání tím získala nový rozměr a dynamiku, což bylo pozitivně kvitováno také ze strany všech zúčastněných.

Jsme proto nadále přesvědčeni o tom, že projekt má pozitivní dopad na rodinné prostředí účastníků a také v následujících letech má smysl se věnovat této činnosti. Zpětné vazby od účastníků a pozitivní ohlasy na jarní cyklus klubů nás mimo jiné přesvědčil o užitečnosti rozšířit v budoucnu setkání do celoroční aktivity.

Projekt byl podpořen Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR, získal finanční dotaci z odboru Rodina a ochrana práv dětí a z rozpočtu města Vyškov.

3) Dohody o výkonu pěstounské péče

V letech 2001 – 2006 zajišťovali psychologové poradny přípravné kurzy pro žadatele o náhradní rodinnou péči. Od roku 2008 realizovala poradna každým rokem projekt Systematická podpora ve výchově dětí a dospívajících v náhradní rodinné péči. Tato zkušenost byla jedním z důvodů k vydání po uvedení do praxe novely o SPO rozšíření pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí. V rámci pověření Krajského úřadu Jihomoravského kraje k výkonu sociálně právní ochrany dětí naše poradna zabezpečuje dohody o výkonu pěstounské péče včetně realizace aktivit s tím souvisejících (vzdělávání pěstounů, individuální konzultace pro pěstounské rodiny, respitní péče apod.). Pro pěstounské rodiny, které uzavřely dohodu o výkonu pěstounské péče jsme zorganizovali v roce 2013 dva odborné semináře, těmto rodinám bylo poskytnuto celkově 339 intervencí.

Další informace

Veškeré informace o činnosti poradny i realizovaných projektech je možné nalézt na webových stránkách poradny. Na těchto stránkách je rovněž umístěna fotodokumentace z pořádaných seminářů, hodnotící dotazník. Prvotní kontakt s odborníkem poradny lze mimo jiné navázat a následně i udržovat prostřednictvím elektronické pošty.

Odborní pracovníci poradny jsou členy **AMRP ČR** (Asociace manželských a rodinných poradců). Dle možností se zaměstnanci zúčastňují akcí organizovaných AMRP. Mgr. Kočárová působí ve výboru oblastního sdružení AMRP a rovněž je členem Stavovské rady AMRP ČR.

Mgr. Renata Musilová je členkou **Komise sociálně-právní ochrany dětí při MÚ ve Vyškově a ve Slavkově**.

Hodnocení, které umožňuje mimo jiné kontrolu činnosti poradny, probíhá jednak za pomoci hodnotících dotazníků, které mohou lidé vyplňovat anonymně (v elektronické podobě na webu, v papírové v prostorách čekárny poradny), a dále získáváním zpětných vazeb od

účastníků po ukončení každé akce. Odborná práce je pravidelně supervidována.

Financování, hospodaření

Existence poradny jakožto součásti neziskové organizace určuje způsob financování její činnosti. Financování je zajištěno vícezdrojově. Hlavní zdroj financí poskytuje **MPSV ČR**, které podporuje hlavní činnost poradny – **odborné sociální poradenství (konkrétně manželské a rodinné poradenství)** jako jednu ze sociálních služeb. Na tuto činnost přispívá také MěÚ Vyškov.

Realizaci dalších prorodinných aktivit a projektů podporuje také **MPSV**, a to konkrétně odbor **Rodina a ochrana práv dětí**. Realizaci těchto projektů podpořilo z části i město **Vyškov** a částečně také **MěÚ Slavkov u Brna**.

Dotace na realizaci dohod o výkonu pěstounské péče byla využita v souladu normativní instrukcí č. 17/2013 MPSV ČR.

Závěr

I v roce 2013 plnila rodinná poradna ve Vyškově nadále své poslání. Tím je poskytnout odbornou pomoc a poradenství lidem, kteří se ocitli v nepříznivé sociální situaci – v psychické či sociální tísní – dle jejich individuálních potřeb a vlastní vůle, s plným respektem jejich práv. Poradna přispívala svou činností k utváření příznivých rodinných, partnerských a mezilidských vztahů, napomáhala rozpoznávat a odstraňovat příčiny poškození těchto vazeb a podporovala opětovně optimální zapojení člověka do rodinného a občanského života.

Kromě realizace hlavního projektu – poskytování odborného sociálního poradenství, tj. manželského a rodinného poradenství - realizovala poradna v roce 2013 dva prorodinné projekty zaměřené na prevenci různých druhů sociální patologie, získala rozšíření pověření k výkonu SPOD, začala intenzivně spolupracovat s některými pěstounskými rodinami (spolupráce v rámci uzavřených dohod o výkonu pěstounské péče).

I do následujícího období zůstává hlavním úkolem nadále poskytovat odbornou pomoc rodinám, párům a jednotlivcům v nepříznivé sociální situaci, pomáhat lidem, kteří dočasně nebo trvale nejsou schopni řešit svoji nepříznivou sociální situaci, poskytovat krizovou pomoc osobám, které se ocitnou v ohrožení života či zdraví a momentálně nemohou řešit situaci vlastními silami. Poradenské služby budeme poskytovat v souladu se stanovenými standardy kvality sociálních služeb a chceme udržet nastolený vysoký standard poradenské služby.

Poradna má v úmyslu se i nadále věnovat prevenci různých druhů sociální patologie. Na rok 2014 plánuje aktivity tohoto zaměření opět shrnout do dvou obsáhlejších projektů s následujícími názvy: **Psychologické služby v rámci sociálně-právní ochrany dětí** (veškerá psychologická činnost ve spolupráci s různými OSPOD a v rámci pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí) a **Psychologická podpora rodiny** (aktivity zaměřené na prevenci vzniku veškeré psychopatologie a sociální patologie).

Strategickým cílem do roku 2014 je pokračování v hlavní činnosti – poskytování odborného sociálního poradenství, konkrétně manželského a rodinného poradenství a využití odborného potenciálu pracovníků poradny na realizaci projektů Psychologické služby v rámci sociálně-právní ochrany dětí a Psychologická podpora rodiny, na spolupráci s pěstounskými rodinami, které mají s poradnou uzavřenou dohodu o výkonu pěstounské péče. Novým závazkem do roku 2014 je vypracování minimálních standardů SPOD.

Zpracovala: Mgr. Virginia Kočárová - vedoucí poradny

Mgr. Zdeněk Leznar - ředitel Centra sociálních služeb Vyškov, o.p.s.